

Enkele kritische noten bij het IT-Deltaplan

Jeroen Gaiser (31 januari 2020), persoonlijke mening

Daan, jij stelt dat de vraag welke infrastructuren de overheid moet bieden ten dienste van burgers en bedrijven, moet worden gesteld aan die burgers en bedrijven. Volgens mij kan je met een architectuurbril de eisen van de samenleving vertalen naar een businessarchitectuur. Alleen met deze vertaling kan je denk ik goed gestructureerd kijken of de overheid diensten levert die aansluiten op de wens. Hiervan geef je wel een terechte aanzet, maar ik mis echter de stap naar hoe je deze vraag formaliseert en controleerbaar maakt.

Daan propageert cloud voor de overheid. Daar ben ik het niet mee eens. Cloud wordt op deze manier als panacee geponeerd. De afhankelijkheid van cloud (en dus bedrijven) moet een goede afweging zijn. Hier kan je wel noemen dat de overheid als geheel niet meerdere oplossingen moet ontwerpen/leveren voor eenzelfde functionaliteit. Rijksbreed-platform denken is dus essentieel. Dit is best oplossingsgericht en specifiek. Cryptografie, innovatiekracht op softwaregebied en andere domeinen zijn ook van belang. Ik zou dus hier niet over cloud praten, maar over platformen incl. alle onderliggende voorwaarden.

Daan spreekt over een integrale data-governance op en over alle drie de lagen: onderneming, afdeling, individuele medewerker. Mij lijkt logischer: data eigenaar (bv de proceseigenaar in een ministerie), data subject (burger of bedrijf waar de gegevens van zijn) en data custodian (beheerder/leverancier IT platform).

Daan houdt een pleidooi voor een publiekelijk IT-dashboard, opdat projectblunders zichtbaar worden voor de burger. Een project of programma kan te complex zijn om in simpele kleuren te vangen en slaat nuance plat. Hier zou ik putten uit de ervaringen met het BIT.

Ik denk zelf dat een dergelijk dashboard voor bestuurders (bijvoorbeeld een onafhankelijke rapportage naar de ambtelijke top) meer effect heeft. Publiekelijke dashboards zorgen wellicht voor te grote een focus op politieke schade.

Daan stelt voor dat het BIT alle opdrachten boven de 5 miljoen beoordeelt op correctheid; de architect bepaalt de haalbaarheid/bouwbaarheid.

Ik ben het hier niet volledig mee eens. De architect toets op conformence aan de gestelde architectuurkaders. Haalbaarheid kent meer factoren dan alleen de architectuur. De verantwoordelijke business eigenaar (of stuurgroep) moet de haalbaarheid beoordelen. Het oordeel moet je bij de business leggen, niet de (IT) architect.

Daan is een voorstander om het hart van sturing van de IT bij de rijksoverheid te verhuizen naar het ministerie van Algemene Zaken (AZ).

Ik ben het daar niet mee eens. Mochten er grote zaken fout gaan, dan heeft dit effect op de positie van de MP en valt mogelijk een kabinet. Een alternatief is om de IT verantwoordelijkheid bij BZK te laten, de risico management rol (C(I)SO-Rijk) idealiter onafhankelijk van de CIO-Rijk rol en de audit rol bijvoorbeeld bij de ADR (ministerie van Financiën). Hierdoor borg je dat in het ergste geval bijzonder grote onvolkomenheden in het kabinet moeten worden besproken (bijvoorbeeld als IT

gerealiseerd wordt met grove fouten, dan is het een discussie tussen ministers BZK en Fin). Het kabinet beoordeelt dan het risico voor Nederland en hakt een knoop door).

Daan stelt dat projecttrajecten die langer dan een jaar vergen zonder bruikbare (tussen)resultaten, per direct dienen te worden gestopt. Dit is een voorbeeld van klassiek IT-focus denken. Het realiseren van de echt belangrijke systemen (operational technology), zoals systemen voor fabrieken, energiecentrales en kerkingen duren veel langer. In zijn hele stuk praat hij primair over IT, maar ik denk dat het goed is als er meer in OT wordt verdiept. Dit kan veel fundamentele effecten hebben op een maatschappij.

Daan stelt dat de arbeidsvoorwaarden voor IT-toppers en vakbekwame architecten op de loonlijst van de overheid, dienen te worden verbeterd. Mee eens. Zorg dat experts in hun veld kunnen doorgroeien naar hogere advies posities zonder ze te dwingen leidinggevende te worden. Hier zijn al enkele goede initiatieven voor. Stel hogere eisen aan de inhoudelijke kennis van bestuurders over het domein wat ze aansturen. Op dit punt zijn ook goede ontwikkelingen in gang gezet.

Volgens Daan kunnen de eigen managers die die IT-problemen hebben veroorzaakt dan wel gedoogd, niet die problemen oplossen. Daarbij gaat hij er vanuit dat men het intern niet weet. Ik zou eerst dit echt onderzoeken en dan pas oplossen. In mijn mening weet men vaak prima wat er nodig is.